

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

Торайғыров университетінің ХАБАРШЫСЫ

Экономикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

ВЕСТНИК

Торайғыров университета

Экономическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3552

№ 4 (2024)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Экономическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ93VPY00029686

выдано
Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области экономики, управления,
финансов, бухгалтерского учета и аудита

Подписной индекс – 76133

<https://doi.org/10.48081/HMTV4251>

Бас редакторы – главный редактор
Давиденко Л. М.
доктор PhD

Заместитель главного редактора
Ответственный секретарь

Гребнев Л. С., *д.э.н., профессор*
Шеримова Н. М., *магистр*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Шмарловская Г. А.,	<i>д.э.н., профессор (Беларусь);</i>
Кунязов Е. К.,	<i>доктор PhD, доцент;</i>
Алмаз Толымбек,	<i>доктор PhD, профессор (США);</i>
Мукина Г. С.,	<i>доктор PhD, ассоц. профессор, доцент;</i>
Алтайбаева Ж. К.,	<i>к.э.н.</i>
Мусина А. Ж.,	<i>к.э.н., ассоц. профессор, доцент;</i>
Титков А. А.,	<i>к.э.н., доцент;</i>
Омарова А. Р.	<i>технический редактор.</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

© Торайгыров университет

<https://doi.org/10.48081/AKAO9321>

***М. А. Муканова¹, А. А. Мухамеджанова², А. Х. Галиева³,
А. Н. Байгелова⁴, С. С. Масакова⁵**

^{1,2,3}«Esil University» Мекемесі, Қазақстан Республикасы, Астана қ.

⁴Алматы технологиялық университеті, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

⁵Алматы менеджмент университеті Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

¹ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3347-1744>

²ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8891-3522>

³ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8934-5667>

⁴ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8226-789X>

⁵ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7059-7920>

*e-mail: mukanova456@gmail.com

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК КӘСІПКЕРЛІГІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ: ТАЛДАУ ЖӘНЕ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Бұл мақалада Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерліктің құрылымы, оның аймақтық ерекшеліктеріне және қызмет түрлері бойынша бөлінуіне талдау жасалған. Әлеуметтік кәсіпкерлік, әсіресе жаһандық өзгерістер мен әлеуметтік теңсіздіктің өсуі жағдайында, қоғамның әлеуметтік, экономикалық және экологиялық мәселелерді шешудің маңызды құралы ретінде қарастырылады. Авторлар Қазақстан Республикасының әлеуметтік кәсіпкерлік реестрінен алынған мәліметтерге талдау жүргізіп, осының нәтижесінде кәсіпорындардың төрт негізгі санаты анықталып, олардың әрқайсысының міндеттері мен бағыттары көрсетілді. Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерлердің отбасы, балалық шақ, білім беру және қоршаған ортаны қорғауға байланысты әлеуметтік бастамаларға жоғарғы қызығушылықты көрсетеді. Сондай-ақ, мақалада әлеуметтік кәсіпкерлікті дамытудағы аймақтық айырмашылықтар қарастырылып, мұндағы әлеуметтік кәсіпорындардың көпшілігі ірі қалаларда шоғырланғаны, ал ауылдық аймақтардың мұндай кәсіпорындармен аз қамтылғаны анықталды. Еліміздің шалғай аймақтардағы әлеуметтік кәсіпорындардың

қаржылық қолдаудың аздығы, сондай-ақ, инфрақұрылымның төмен деңгейі, ресурстардың шектеулігі және тағы басқа кедергілері ерекше атап өтілген. Сонымен қатар, тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізу, өңірлік теңсіздікті жою және мемлекет халқының әл ауқатын жақсарту үшін әлеуметтік осал топтармен жұмыс істейтін кәсіпорындарға мемлекеттік қолдау шараларын одан әрі дамыту қажеттілігі көрсетіледі.

Кілтті сөздер: әлеуметтік кәсіпкерлік, әлеуметтік кәсіпкерлік реестрі, әлеуметтік кәсіпорындар, әлеуметтік кәсіпкерлік құрылымы, әлеуметтік кәсіпкерлік санаттары.

Кіріспе

Әлеуметтік кәсіпкерлік қазіргі қоғамның тұрақты дамуының маңызды факторы болып табылады, өйткені ол елдегі бар әлеуметтік, экологиялық және экономикалық мәселелерді шешуге бағытталған. Жаһандық өзгерістер мен әлеуметтік теңсіздіктің өсуі, жаңа жаһанды қауіп-қатерлердің пайда болуы жағдайында әлеуметтік кәсіпкерліктің маңызы артып келеді. Әлеуметтік кәсіпорындар дәстүрлі бизнес пен әлеуметтік жауапкершілік элементтерін біріктіре отырып, бірегей функцияны орындайды және мемлекеттік және нарықтық тетіктер қоғамның кешенді мәселелерін шешу үшін әрдайым тиімді бола бермейтін салаларда жұмыс істейді [1]. Алайда, Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерліктің құрылымы мен даму динамикасы жеткілікті зерттелмеген күйінде қалып отыр. Қолданыстағы зерттеулер әлеуметтік кәсіпорындар қызметінің жекелеген аспектілеріне, мысалы олардың қаржылық тұрақтылығына немесе әлеуметтік үрдістерге әсеріне бағытталған, бірақ осы саланың құрылымын, әсіресе аймақтар бойынша талдау әлі жүргізілген жоқ.

Әлеуметтік кәсіпкерлік 1980 жылдары Грегори Диз, Дж. Дарендорф пен Ashoka ұйымының негізін салушы Билл Дрейтон еңбектерінің арқасында феномен ретінде дами бастады. Ғылыми әдебиеттерде әлеуметтік кәсіпкерлік дәстүрлі кәсіпкерлік әдістерді қолдана отырып, әлеуметтік мәселелерді шешуге бағытталған қызмет ретінде анықталады, мұндағы басты мақсат пайда табу емес, әлеуметтік құндылық құру болып табылады [2]. Әлеуметтік кәсіпкерліктің маңызды аспектісі оның жан-жақтылығы болып табылады: ол әртүрлі формада – қайырымдылық ұйымдарынан бастап, коммерциялық кәсіпорындар мен әлеуметтік бастамалардың элементтерін біріктіретін гибриді модельдерге дейін кездесуі мүмкін [3].

Материалдар мен әдістері

Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерлікті зерттеу салыстырмалы түрде жақында басталды. Бұл саладағы негізгі зерттеулер отандық ғалымдардың еңбектерімен ұсынылған. Атап айтқанда, Окутаева С. Т. зерттеулері посткеңестік кеңістіктегі әлеуметтік кәсіпкерліктің қалыптасу ерекшеліктерін және оның дамуы үшін қолайлы институционалдық орта құру қажеттілігін атап көрсетеді [4]. Соңғы жылдары әлеуметтік кәсіпкерлікті түсінуге оның БҰҰ белгілеген тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізудегі рөлі туралы зерттеулер айтарлықтай үлес қосты. Притворова Т. П., Гелашвили Н. Н., Спанов Б. К. зерттеулері әлеуметтік кәсіпкерлерді қолдайтын «Жарқыра» бағдарламасы сияқты мемлекеттік бастамалардың маңыздылығына назар аударады, алайда мемлекеттік және жеке секторлар арасындағы координациясының жеткіліксіз еместігін атап өтеді [5].

Шетелдік әдебиеттерде әлеуметтік кәсіпкерлікке ерекше назар аударылғанына қарамастан, Қазақстанда әлеуметтік кәсіпорындардың құрылымы мен географиялық орналасуын талдауға арналған эмпирикалық зерттеулердің тапшылығы әлі де байқалады. Абдильдинова Н.Е. зерттеулері сияқты жұмыстар әлеуметтік кәсіпорындардың даму деңгейіндегі, әсіресе қалалық және ауылдық аймақтар арасындағы айтарлықтай аймақтық айырмашылықтарды көрсетеді, бұл осы теңсіздікті теңестіру үшін қосымша зерттеулер мен стратегияларды құру қажет етеді [6].

Осылайша, Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерліктің құрылымын талдау – осы қызметтің ерекшеліктерін түсінуге, қолданыстағы мемлекеттік қолдау шараларының тиімділігін бағалауға және осы секторды одан әрі дамыту үшін ұсыныстар әзірлеуге мүмкіндік беретін зерттеудің өзекті бағыты болып табылады.

Зерттеу барысында Қазақстан Республикасының әлеуметтік кәсіпкерлік реестріне жан-жақты талдау жасалды. Осы ретте ақпаратты талдау барысында топтастыру, салыстыру әдістері қолданылып, отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне зерттеу жүргізілді. Синтез, дедукция сынды зерттеу әдістері қолданылды.

Нәтижелер және талқылау

Қазақстан Республикасының әлеуметтік кәсіпкерлік реестрінен алынған деректерін талдау барысында, ол ұйымдар туралы ақпаратты қамтитыны, соның ішінде: ұйым атауы, бизнес сәйкестендіру нөмірі (БСН), мекенжайы, қызмет сипаттамасы және санаты туралы ақпаратты қамтитынын көрсетті [7]. Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік кәсіпкерліктің құрылымын талдау үшін авторлар кәсіпорындарды санат, қызмет түрлері және аймақтар бойынша бөліп қарастырды.

Реестрде әлеуметтік кәсіпкерліктің төрт санаты ұсынылған, олардың әрқайсысы белгілі бір қызмет бағытымен және жұмыс істеу жағдайымен сипатталады. Талдау нәтижесінде:

Бірінші санат: жұмыспен қамту құрылымдағы пайыздық көрсеткіштерге және енбекақы шығындарына баса назар аудара отырып, әлеуметтік осал азаматтарды жұмыспен қамтуға ықпал ететін кәсіпорындар.

Екінші санат: белгілі бір экономикалық көрсеткіштерді сақтай отырып, әлеуметтік осал санаттағы азаматтар өндірген тауарлар мен қызметтерді сататын кәсіпорындар.

Үшінші санат: мүгедектігі бар және басқа да әлеуметтік осал топтарға көмек көрсету үшін тауарлар мен қызметтерді ұсынатын кәсіпорындар.

Төртінші санат: белгілі бір экономикалық жағдайларды сақтай отырып, отбасыларды, балалық шақты, білім беруді, қоршаған ортаны қорғауды және басқа да әлеуметтік бастамаларды қолдаумен айналысатын кәсіпорындар [8].

Осы санаттардың әрқайсысында Қазақстанда қанша әлеуметтік кәсіпорындардың жұмыс істейтіні бірінші кестеде көрсетілген.

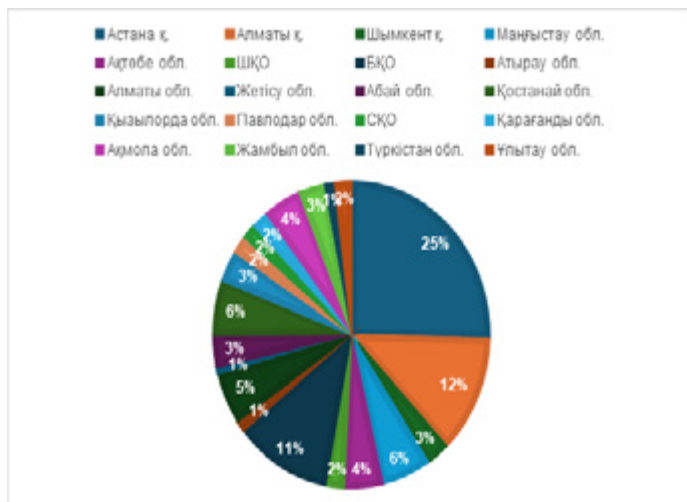
Кесте 1 – Санаттар бойынша әлеуметтік кәсіпорындардың саны

Санат	Кәсіпорындар саны
Санат 4	328
Санат 3	148
Санат 1	142
Санат 2	16
Ескерту: автормен [7] дереккөз негізінде құрастырылды.	

Талдау барысында, 2024 жылдың қазан айында Қазақстан Республикасының әлеуметтік кәсіпкерлік реестріне барлығы 634 ұйым тіркелді. Оның ішінде ең үлкен санат - төртінші санатқа 328 кәсіпорын кіреді. Бұл экологияға, білімге және отбасыларды қолдауға байланысты әлеуметтік бастамаларға жоғары қызығушылықты көрсетуі мүмкін. Екінші санат (16 кәсіпорын) ең аз ұсынылған. Бұл қатаң экономикалық талаптарға немесе әлеуметтік осал азаматтардың тауарлар мен қызметтерді өндірудегі қиындықтарына байланысты болуы мүмкін.

Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерлік құрылымын талдау кәсіпорындардың көпшілігі неғұрлым кең сипаттағы әлеуметтік бастамаларды қолдау саласында шоғырланғанын көрсетеді (санат 4). Алайда, екінші санаттағы аз өкілдік халықтың осал топтарымен тікелей жұмыс істейтін бизнес үшін қосымша ынталандыру немесе мемлекеттік қолдау қажеттілігі туралы айтуы мүмкін.

Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерліктің құрылымы мен әлеуетін терең түсіну үшін Қазақстан аймақтары бойынша әлеуметтік кәсіпорындардың бөлінуіне талдау жасалды (Сурет 1).

Сурет 1 – ҚР аймақтары бойынша әлеуметтік кәсіпорындардың үлесі
Ескерту: автормен [7] дереккөз негізінде құрастырылған.

Жоғарыда келтірілген суретте көрсетілгендей, әлеуметтік кәсіпорындарды Қазақстан аймақтары бойынша бөлу біркелкі емес.

Әлеуметтік кәсіпорындардың едәуір саны Қазақстанның ірі қалаларында: Астана, Алматы және Шымкент қалаларында шоғырланған. Бұл дамыған инфрақұрылымға, халық санының көп болуына және соның салдарынан әлеуметтік қызметтерге деген сұраныстың артуына байланысты болуы мүмкін.

Аймақтар арасында әлеуметтік кәсіпорындар санында айтарлықтай айырмашылықтар бар. Кейбір облыстарда, мысалы Батыс Қазақстан облысы, Ақтөбе облысы, осындай кәсіпорындардың саны салыстырмалы түрде жоғары, ал басқаларында (Жетісу облысы, Абай облысы, Ұлытау облысы) олардың саны едәуір аз (Кесте 2).

Кесте 2 – ҚР аймақтары бойына әлеуметтік кәсіпорындардың саны

№	ҚР аймақтары	Әлеуметтік кәсіпорындар саны
---	--------------	------------------------------

	Астана қ.	161
	Алматы қ.	79
	Шымкент қ.	17
	Маңғыстау обл.	37
	Ақтөбе обл.	28
	Шығыс Қазақстан обл.	14
	Батыс Қазақстан обл.	71
	Атырау обл.	8
	Алматы обл.	34
	Жетісу обл.	5
	Абай обл.	21
	Қостанай обл.	37
	Қызылорда обл.	21
	Павлодар обл.	11
	Солтүстік Қазақстан обл.	11
	Қарағанды обл.	12
	Ақмола обл.	28
	Жамбыл обл.	20
	Түркістан обл.	7
	Ұлытау обл.	12
Ескерту: автормен [7] дереккөз негізінде құрастырылған.		

Кестеде көрсетілгендей, Республикалық маңызы жоғары қалаларда әлеуметтік кәсіпорындар көп шоғырланған. Алайда, Түркістан облысы, Жетісу облысы, Атырау облыстарында ең аз саны шоғырланған. Әлеуметтік кәсіпорындардың біркелкі емес шоғырлануының себебі преференциялардың жұмыс істемеуі, ақпараттың тапшылығы мен бюрократияның жоғары болуымен байланысты.

Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік кәсіпкерлік әлеуметтік мәселелерді шешуге және халықтың әлеуметтік жағдайы төмен топтарын қолдауға бағытталған қызмет салаларының кең ауқымын қамтиды [9]. Талдаудың маңызды аспектісі кәсіпорындарды салалар бойынша бөлу

болып табылады, бұл кәсіпкерлердің қай бағыттарға назар аударатынын және қосымша қолдау қажет болуы мүмкін екенін түсінуге мүмкіндік береді. Сандық талдау нәтижелері бойынша реестрде 280 бірегей қызмет саласы бар. Олардың ең көп тарағандары 3-кестеде келтірілген.

Кесте 3 – Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік кәсіпкерлердің қызмет ету салалары

№	Қызмет ету салалары	Кәсіпорындар саны
	Білім беру	141
	Өндіріс	68
	Сауда	49
	Денсаулық сақтау	43
	Коррекциялық орталықтар	4
	Нарық конъюнктурасын зерттеу және қоғамдық пікірді зерттеу	2
	Фитнес клуб	2
	Спорттық клуб	5
	Тамақтану, кафе	1
	Шаштараздар мен сұлулық салондарының қызметтерін ұсыну	6
	Қауіпті емес қалдықтарды жинау	2
	Қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу	1
Ескерту: автормен [5] дереккөз негізінде құрастырылған.		

Кестеде әртүрлі қызмет салаларындағы кәсіпорындардың саны туралы ақпарат берілген. Ең көп ұсынылған білім беру, өндіріс және сауда салалары. Коррекциялық орталықтар, зерттеу ұйымдары, фитнес және спорт клубтары, сондай-ақ, қызмет көрсету кәсіпорындары сирек кездеседі.

Негізгі секторлардың үстемдігі: білім беру, өндіріс және сауда Қазақстандағы экономикалық белсенділіктің негізгі салалары болып табылады. Бұл дамыған инфрақұрылымды және халықтың базалық қажеттіліктерін қанағаттандыруды көрсетеді.

Қызмет көрсету саласындағы кәсіпорындардың саны (фитнес, спорт, сұлулық салоны, тамақтану) салыстырмалы түрде аз болып келеді. Бұл осы сегменттердегі бәсекелестіктің төмендігін немесе тұтастай алғанда қызмет көрсету саласының дамымағандығын көрсетеді. Мамандандырылған кәсіпорындардың болуы (коррекциялық орталықтар, зерттеу ұйымдары, қалдықтарды жинау және кәдеге жарату) нарықта мамандандырылған секторлардың болуын көрсетеді. Қызмет ету салаларында әлеуметтік кәсіпорындардың саны біркелкі емес. Бұл нарық көлемі, инвестициялық тартымдылық, мемлекеттік қолдау шаралары және т.б. түрлі факторларға байланысты.

Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерлік құрылымын талдау кәсіпорындардың төрт негізгі санатын анықтауға мүмкіндік береді, олардың әрқайсысының өзіндік ерекшеліктері мен міндеттері бар. Ең көп көңіл бөлінетін бастамалар – бұл отбасыларды қолдау, балалық шақ және қоршаған ортаны қорғау. Ал халықтың осал топтарының өнімдерін сататын кәсіпорындар қаржыландыру мен сұраныстың жетіспеушілігі сияқты бірқатар кедергілерге тап болды.

Сондай-ақ, әлеуметтік кәсіпкерліктің ең дамыған салалары білім беру, өндіріс және сауда болып табылатыны анықталды, ал қызмет көрсету салалары аз сұранысқа ие болып қала береді. Бұл осы сегменттерді одан әрі дамыту қажеттілігін көрсетеді. Осылайша, Қазақстанда әлеуметтік кәсіпкерлікті тиімді дамыту үшін мемлекеттік қолдау шараларын жетілдіруді жалғастыру, аймақтардағы әлеуметтік кәсіпорындардың дамуын ынталандыру және азаматтардың осал санаттарымен жұмыс істейтін кәсіпорындар үшін бар кедергілерді жою қажет. Бұл шаралар тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізуге және халықтың өмір сүру деңгейін жақсартуға мүмкіндік береді [10].

Қорытынды

Талдау көрсеткендей, әлеуметтік кәсіпорындар аймақтар бойынша біркелкі шоғырланбаған. Ұйымдардың басым бөлігі Астана, Алматы және Шымкент қалаларында орналасқан. Бұл халықтың тығыздығының жоғары болуына, дамыған инфрақұрылымға және әлеуметтік қызметтерге үлкен сұранысқа байланысты болып табылады. Керісінше, ауылдық және шалғай аймақтарда әлеуметтік кәсіпорындардың жетіспеушілігі байқалады. Осы айырмашылықтарды теңестіру шараларын әзірлеу қажеттілігі бар.

Зерттелген деректер бойынша Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік кәсіпкерліктің құрылымын талдай отырып, мынадай тенденция анықталды: Қазақстанда әлеуметтік кәсіпкерліктегі төртінші санаттағы бастамаларға айтарлықтай көңіл бөлінеді. Екінші санаттағы кәсіпорындардың аз мөлшері осы саладағы мүмкін кедергілерді көрсетеді – тауарларды жылжыту, қаржыландыру немесе жергілікті сұраныстың болмауы.

Осылайша, Қазақстандағы әлеуметтік кәсіпкерліктің құрылымы отбасылар мен білім беруге барынша назар аудара отырып, әртүрлі әлеуметтік мәселелерді шешеді, алайда әлеуметтік кәсіпкерліктің екінші санатын дамытуды ынталандыру үшін қосымша шаралар қажеттілігі бар.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 **Жохова, В. В.** Социальное предпринимательство: концепция, сущность и значение // Современная конкуренция. – 2015. – №4 (52). – С. 77–99.

2 **Dees, J.** The Meaning of Social Entrepreneurship. [Электронный ресурс]. – URL: https://centers.fuqua.duke.edu/case/wp-content/uploads/sites/7/2015/03/Article_Deess_MeaningofSocialEntrepreneurship_2001.pdf

3 **Michelle J. S., Tonia L. W., Carol M. B.** Social Entrepreneurship and the nonprofit in developing countries // Routledge Handbook of Entrepreneurship in Developing Economies / Colin C. Williams, Anjula Gurtoo. – Routledge, 2016. – P. 198–2014.

4 **Окутаева, С. Т.** Особенности развития социального предпринимательства в Казахстане. // Вестник университета «Туран». – 2023. – № 3. – С. 37–47. [Электронный ресурс]. – <https://doi.org/10.46914/1562-2959-2023-1-3-37-47>

5 **Притворова, Т. П., Гелашвили, Н. Н., Спанова, Б. К.** Институциональная поддержка социального предпринимательства: мировая практика и возможности для Казахстана. // Economy: strategy and practice. – 2020. – № 15(1). – С. 71–87.

6 **Абдильдинова, Н.Е.** Әлеуметтік кәсіпкерлік ауылдық жерлерде жұмыспен қамтудың балама түрі ретінде. // Аграрлық нарық проблемалары. – 2024. - №2. – С. 248–257. [Электронды ресурс]. – <https://doi.org/10.46666/2024-2.2708-9991.21>

7 Реестр субъектов социального предпринимательства Республики Казахстан. [Электронный ресурс]. – URL: <https://rchl.govtec.kz/ru/rssp?page=1>

8 Закон Республики Казахстан от 24 июня 2021 года № 52-VII «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам предпринимательства, социального предпринимательства и обязательного социального медицинского страхования». [Электронный ресурс]. – URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33046086

9 **Альжанова, Н. Ш.** К вопросу развития и поддержки социального предпринимательства Казахстана // Вестник КазНацЖенПУ. – 2019. – № 4. – С. 173–177.

10 **Okutayeva, S. T., Askerov, E.** Social entrepreneurship: Kazakh way of establishment and development // Viešoji politika ir administravimas public policy and administration. – 2021. – T. 20. No. 5. – P. 703–714.

REFERENCES

1 **Zhohova, V. V.** Social'noe predprinimatel'stvo: koncepciya, sushchnost' i znachenie [Social entrepreneurship: concept, essence and meaning] // *Sovremennaya konkurenciya*. – 2015. – №4 (52). – P. 77–99.

2 **Dees, J. Gregory.** The Meaning of Social Entrepreneurship. [Electronic resource]. – URL: https://centers.fuqua.duke.edu/case/wp-content/uploads/sites/7/2015/03/Article_Deess_MeaningofSocialEntrepreneurship_2001.pdf

3 **Michelle, J. S., Tonia, L. W., Carol, M. B.** Social Entrepreneurship and the nonprofit in developing countries // *Routledge Handbook of Entrepreneurship in Developing Economies* / Colin C. Williams, Anjula Gurtoo. – Routledge, 2016. – P. 198–2014.

4 **Okutaeva, S. T.** Osobennosti razvitiya social'nogo predprinimatel'stva v Kazahstane [Features of the development of social entrepreneurship in Kazakhstan] // *Vestnik universiteta «Turan»*. – 2023. – №3. – P. 37–47. [Electronic resource]. – <https://doi.org/10.46914/1562-2959-2023-1-3-37-47>

5 **Pritvorova, T. P., Gelashvili, N. N., Spanova, B. K.** Institucional'naya podderzhka social'nogo predprinimatel'stva: mirovaya praktika i vozmozhnosti dlya Kazahstana [Institutional support for social entrepreneurship: global practice and opportunities for Kazakhstan] // *Economy: strategy and practice*. – 2020. – №15 (1). – P. 71–87.

6 **Abdil'dinova, N. E.** Æleumettik kәsipkerlik auyldыk zherlerde zhymyspen kamtudyң balama tyri retinde [Social entrepreneurship as an alternative form of employment in rural areas] // *Agrarlyk naryk problemalary*. – 2024. – № 2. – P. 248–257. [Electronic resource]. – <https://doi.org/10.46666/2024-2.2708-9991.21>

7 Reestr sub»ektov social'nogo predprinimatel'stva Respubliki Kazahstan [Register of social entrepreneurship subjects of the Republic of Kazakhstan] [Electronic resource] (Date of access: 30.09.2024) – URL: <https://rchl.govtec.kz/ru/rssp?page=1>

8 *Zakon Respubliki Kazahstan ot 24 iyunya 2021 goda № 52-VII «O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye zakonodatel'nye akty Respubliki Kazahstan po voprosam predprinimatel'stva, social'nogo predprinimatel'stva i obyazatel'nogo social'nogo medicinskogo strahovaniya»* [Law of the Republic of Kazakhstan dated June 24, 2021 No. 52-VII «On introducing amendments and additions to certain legislative acts of the Republic of Kazakhstan on issues of entrepreneurship, social entrepreneurship and compulsory social health insurance»] [Electronic resource]. – URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33046086

9 **Al'zhanova, N.Sh.** K voprosu razvitiya i podderzhki social'nogo predprinimatel'stva Kazahstana [On the issue of development and support of

social entrepreneurship in Kazakhstan] // Vestnik KazNacZhenPU. – 2019. – №4. – P. 173–177.

10 Okutayeva, S.T., Askerov E. Social entrepreneurship: Kazakh way of establishment and development // Viešoji politika ir administravimas public policy and administration. - 2021. – [Electronic resource]. – Vol. 20. No. 5. – P. 703–714.

14.10.24 ж. баспаға түсті.

16.10.24 ж. түзетулерімен түсті.

11.11.24 ж. басып шығаруға қабылданды.

М. А. Муканова¹, А. А. Мухамеджанова², А. Х. Галиева³,

А. Н. Байгелова⁴, С. С. Масакова⁵

^{1,2,3}Esil University, Республика Казахстан, г. Астана

⁴Алматы технологиялық университеті,

Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

⁵Алматы менеджмент университеті, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

Поступило в редакцию 14.10.24

Поступило с исправлениями 16.10.24

Принято в печать 11.11.24

ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА КАЗАХСТАНА: АНАЛИЗ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

В данной статье представлен анализ структуры социального предпринимательства в Республике Казахстан, с акцентом на его региональные особенности и распределение по видам деятельности. Социальное предпринимательство рассматривается как важный инструмент для решения социальных, экономических и экологических проблем общества, особенно в условиях глобальных изменений и роста социального неравенства. Проведен детальный анализ данных из реестра социального предпринимательства, который позволил выявить четыре ключевые категории предприятий, каждая из которых имеет свои задачи и направления. Основное внимание уделяется поддержке семей, детства, образования и охраны окружающей среды, что отражает высокий интерес к данным социальным инициативам. Также в статье рассматриваются региональные различия в развитии социального предпринимательства, где большая часть предприятий сосредоточена в крупных городах, в то время как сельские регионы остаются менее охваченными.

Особо выделены барьеры, с которыми сталкиваются социальные предприятия в отдалённых регионах, такие как недостаток финансовой поддержки, низкий уровень инфраструктуры и ограниченные ресурсы. Подчёркивается необходимость дальнейшего развития государственных мер поддержки, особенно для предприятий, работающих с социально уязвимыми группами граждан, с целью достижения целей устойчивого развития, устранения региональных дисбалансов и улучшения качества жизни населения страны.

Ключевые слова: социальное предпринимательство, реестр социального предпринимательства, социальные предприятия, структура социального предпринимательства, категории социального предпринимательства.

*M. A. Mukanova¹, A. A. Mukhamejanova², A. H. Galiyeva³,
A. Baigelova⁴, S. Massakova⁵*

^{1,2,3} Esil University, Republic of Kazakhstan, Astana

⁴Almaty Technological University, Republic of Kazakhstan, Almaty.

⁵Almaty Management University, Republic of Kazakhstan, Almaty.

Received 14.10.24

Received in revised form 16.10.24

Accepted for publication 11.11.24

FEATURES OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN KAZAKHSTAN: ANALYSIS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

This article analyzes the structure of social entrepreneurship in Kazakhstan, its regional characteristics and distribution by type of activity. Social entrepreneurship, especially in the context of global changes and the growth of social inequality, is considered by society as an important tool for solving social, economic and environmental problems. The authors analyzed the data obtained from the Register of social entrepreneurship of the Republic of Kazakhstan, as a result of which four main categories of enterprises were identified, the tasks and directions of each of them were indicated. Social entrepreneurs in Kazakhstan show high interest in social initiatives related to family, childhood, education and Environmental Protection. The article also considers regional differences in the development of social entrepreneurship, and it is established that most of the social enterprises here are concentrated in large cities, and rural regions

are less covered by such enterprises. Particular attention is paid to the low financial support of social enterprises in remote regions of the country, the low level of infrastructure, limited resources and other obstacles. The need to further develop measures of state support for enterprises working with socially vulnerable groups to achieve sustainable development goals, eliminate regional inequality and improve the well-being of the state's population is highlighted.

Keywords: social entrepreneurship, register of social entrepreneurship, social enterprises, structure of social entrepreneurship, categories of social entrepreneurship.

Теруге 26.11.2024 ж. жіберілді. Басуға 26.12.2024 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

5,04 Mb RAM

Шартты баспа табағы 17,4

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. К. Мыржикова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4316

Сдано в набор 26.11.2024 г. Подписано в печать 26.12.2024 г.

Электронное издание

5,04 Mb RAM

Усл.п.л. 17,4. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. К. Мыржикова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4316

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz

www.vestnik-economic.tou.edu.kz